

Elisa, de opvolger van Elia

Voorganger: Ds. Heleen Weimar

Lezingen:

1^e Schriftlezing: 2 Koningen 2,1-18

2^e Schriftlezing: Johannes 14,22-29

Gemeente van Jezus Christus,

Op deze zondag voor Hemelvaart en Pinksteren lezen we het verhaal van Elia's hemelvaart.

Voor velen van ons is dit verhaal onlosmakelijk verbonden geraakt met Chi Coltrane's lied *Go like Elija*. Daarin zingt ze dat ze dood zou willen gaan zoals Elia, zonder doods-kist, zonder huilende mensen in de regen rond haar graf, zonder steen boven haar hoofd. Ze zou willen gaan zoals Elia, getrokken door witte paarden met vurige ogen, recht omhoog de hemel in.

Maar belangrijker dan de even spectaculaire als mysterieuze ten hemel opneming van Elia is het gegeven, dat het verhaal van Elia's afscheid gaat over *opvolging*. Het belangrijkste thema is niet de wijze waarop Elia in de hemel wordt opgenomen. Het centrale thema is de wijze waarop Elia een opvolger krijgt.

Het verhaal van Elia's hemelvaart, gelezen vlak voor de feesten van Hemelvaart en Pinksteren, benadrukt dat deze feesten ook over opvolging gaan. Van volgelingen, navolgers van Jezus worden de discipelen - en ook wij! - de ópvolgers van Jezus.

Een onmogelijke opgave. Een niet te volbrengen verantwoordelijkheid. Hoe zouden we Jézus kunnen opvolgen?!

Het verhaal van Elia's hemelvaart laat zien, net als de berichten van de evangelisten over Jezus' afscheid en ten hemel opneming, dat opvolgen mogelijk is, door het werk van Gods Geest. Zonder die hulp had Elisa er niets van gebakken als profeet en zonder dat zouden ook wij hopeloos te kort schieten. Maar geïnspireerd en gedreven door de Geest van God kunnen wij, met elkaar, oprecht proberen om van navolgers opvolgers te worden.

De directheid waarmee Elisa door Elia geroepen werd, doet sterk denken aan de manier waarop Jezus zijn volgelingen riep. Elisa was aan het ploegen. De profeet Elia zag hem en gooide zijn profetenmantel over hem heen. Meteen liet Elisa zijn ossen in de steek en rende achter Elia aan.

'Laat mij afscheid nemen van mijn vader en moeder,' zei hij, 'dan zal ik met u meegaan.' 'Doe wat je wilt,' zei Elia, 'ik dwing je nergens toe.' Dan slacht Elisa zijn ossen, braadt het vlees op het hout van hun juk en biedt het zijn knechten aan - hij verbrandt al zijn schepen achter zich - en wordt Elia's volgeling (1

Koningen 19,19-21). De evangelist Matteüs vertelt iets wat hier sterk op lijkt: Een leerling die Jezus wilde volgen zei: 'Heer, sta me toe eerst terug te gaan om mijn vader te begraven.' Maar Jezus zei tegen hem: 'Volg mij en laat de doden hun doden begraven.' De profetenmantel die Elisa kreeg toegeworpen is het attribuut, het karakteriserende kenteken van de profeet Elia. (Zoals voor Mozes zijn staf zijn attribuut was.) In het verhaal van Elia's hemelvaart krijgt Elisa die mantel nogmaals toegeworpen, maar nu in zekere zin door God zelf, vanuit de hemel, zoals we zullen zien.

Elia's levenseinde nadert en hij begint aan een soort afscheidstour. Steeds verder loopt hij het land Israël uit. Van Gilgal naar Bethel, van Bethel naar Jericho en dan naar de overkant van de Jordaan. Het vreemde is, dat het lijkt of Elia zijn leerling Elisa, die hem tot dan toe steeds heeft gevolgd, van zich af wil schudden. Bij elke plaats waar ze komen zegt Elia tegen Elisa: 'Ik moet verder, blijf jij hier.' Maar voor Elisa is daar geen denken aan. Hardnekkig blijft hij zijn leermeester (zijn vader, zoals hij Elia noemt) volgen. Het idee dat Elia in eenzaamheid zou moeten sterven is onverdraaglijk voor Elisa. Maar ook voor zichzelf stelt hij het moment van afscheid nemen hiermee uit.

Elisa weet dat het afscheid van zijn 'vader' nadert, maar hij wil het nog niet weten. Bij elke stad die ze aandoen, komen plaatselijke profeten hen tegemoet. 'Weet u wel, dat de Eeuwige vandaag uw meester van u zal wegnemen?' vragen ze Elisa. 'Ja, ik weet het,' zegt Elisa telkens weer, 'zegt u maar niets.'

Aangekomen bij de Jordaan rolt Elia zijn mantel op en splijt daarmee het water van de rivier (zoals destijds Jozua gedaan had bij de intocht in het beloofde land en zoals Mozes met zijn staf het water van de Schelfzee uiteen had doen vloeien).

Terwijl ze de Jordaan oversteken vraagt Elia aan Elisa: 'Wat kan ik nog voor je doen, voordat ik van je word weggenomen?' 'Geef mij een dubbel deel van uw geest,' antwoordt Elisa. Het lijkt wel alsof Elisa tweemaal zoveel charisma, tweemaal zoveel geestesgaven wenst te krijgen als zijn roemrijke profetenvader. Maar daar gaat het niet om. Het dubbele deel van de erfenis geldt in het Oude Testament als erkenning van de oudste zoon (Deuteronomium 21,17). De belangrijkste erfgenaam krijgt tweemaal zoveel, om het werk van zijn vader voort te kunnen zetten. Als profetenzoon vraagt Elisa aan Elia om hem als oudste, als degene die

zijn werk zal voortzetten, te erkennen.

‘Je vraagt iets moeilijks,’ antwoordt Elia. Het is iets moeilijks, omdat niet Elia, maar Góð degene is die de gave van de Geest schenkt. Elia kan dat niet doen. Dat zal God zelf moeten doen. En daarom zal Elisa moeten wachten of dat inderdaad gebeuren zal.

Als Elisa zal zien, hoe Elia ten hemel zal worden opgenomen, als God hem dat te zien gééft, als Elisa de gave van het zien ontvangen zal, dan zal dat een teken zijn, dat God zijn Geest op Elisa heeft gelegd - zijn Geest die ook Elia dreef, dezelfde Geest die ook Jezus zal bewegen.

En dan wordt Elia ten hemel opgenomen. Er verschijnt een vurige wagen, getrokken door vurige paarden. Het is een teken van de komst van God. Het komen van God gaat in de Bijbel vaak met intense natuurverschijnselen gepaard. Een wolkkolom (dat is wat de discipelen te zien krijgen wanneer Jezus ten hemel opgenomen wordt), of een storm, een aardbeving, of rook als bij een vulkaanuitbarsting, of vuur.

Zo profeteert Jesaja: ‘De Eeuwige zal komen in vuur en zijn wagens zijn als de wervelwind’ (Jesaja 66,15). En de profeet Ezechiël ziet in een visioen een geestesstorm die aankomt uit het Noorden, een grote wolk en vuur dat om zich heen grijpt en een groot wagenrad dat voortrolt op de aarde en daarboven ‘het aanzien van de gedaante van de glorie van de Eeuwige’ (Ezechiël 1,28). Ook op het Pinksterfeest in Jeruzalem was er het geluid als van een geweldige windvlaag en waren er tongen als van vuur.

Tekenen van het komen van God. Een wagen en paarden als van vuur. God zelf komt Elia halen. Elia wordt door de Eeuwige zelf thuisgehaald.

En Elisa ziet het. Hij krijgt het te zien.

Wanneer Elia zo in een storm omhoog geheven wordt, valt zijn profetenmantel van hem af. Elisa krijgt de mantel voor de tweede maal toegeworpen, maar nu uit de hemel, als het ware door God zelf.

Elisa scheurt zijn eigen mantel, ten teken van rouw. Een groot verdriet vervult hem, nu zijn leermeester, zijn profetenvader er niet meer is.

Dan neemt hij Elia’s mantel, keert terug naar de Jordaan, rolt daar de mantel op zoals Elia had gedaan en slaat ermee op het water. Hij doet een beroep op God, door te roepen: ‘Waar is de ENE, de God van Elia?’ Nogmaals slaat hij op het oppervlak van de rivier en splijt het water dat links en rechts wegvloeit. Hij doet dat als een ware opvolger van Elia, en van Jozua en van Mozes. Hij is daartoe in staat door de kracht van Gods Geest.

Een opvolgingsverhaal dus, zoals ook het verhaal van Jezus hemelvaart en van het Pinksterfeest in Jeruzalem, dat de evangelist Lucas ons vertelt in het boek Handelingen. Er zijn grote overeenkomsten tussen deze opvolgingsverhalen. Er zijn ook duidelijke verschillen. Het belangrijkste verschil is, dat het bij het afscheid van Jezus over talloze opvolgers gaat. Het gaat over meerdere volgelingen van Jezus, die allen diens opvolger worden. Ze worden dat gemeenschappelijk, in gemeenschap.

Met Hemelvaart en Pinksteren vieren we, dat ook wij, in gemeenschap met vele anderen, tot opvolgers van Jezus worden aangesteld. Wij worden opvolgers door de kracht van Gods Geest. Zonder die kracht zouden we onze opdracht nooit kunnen volbrengen. En ook niet los van al die andere opvolgers.

In die gemeenschap van opvolgers ontvangen we een verscheidenheid aan geestegaven of genadegaven, verschillend per persoon. In het verhaal van Elia’s hemelvaart gaat het bijvoorbeeld om de gave van het zien - visioenen zien, of visie hebben, of opmerkzaam zijn. Daar gaat het ook over de gave van onderscheid maken, zodat een begaanbare weg zich ontvouwt, door de chaos heen.

In zijn afscheidsrede, opgetekend door de evangelist Johannes, spreekt Jezus over de gave van het gedenken, van de herinnering. Woorden die Jezus gezegd heeft te binnen kunnen brengen en kunnen toepassen op concrete situaties hier en nu. Jezus noemt ook de gave van vrede stichten. ‘Mijn vrede geeft ik jullie.’ Geef vrede door van hand tot hand. En ook het troosten, de gave van het kunnen troosten, wordt door Jezus genoemd als werk van Gods Geest. Bedenk maar of er een gave bij zit, die je herkent als iets waar jij goed in bent. Misschien is opmerkzaamheid een talent van jou, of heb je de gave van het onderscheid maken tussen goed en kwaad gekregen. Misschien is vrede stichten jouw talent, of ben je goed in troosten. Misschien is de bijbel lezen en kunnen toepassen jouw ding. Of misschien beschik je door de kracht van God Geest over heel andere talenten die je in kunt zetten, om door te gaan met wat Jezus deed.

Aan iedere volgeling van Jezus wordt een bijzondere, persoonlijke gave geschonken, om van volgeling van Jezus zijn opvolger te kunnen worden en zijn werk op aarde voort te zetten, in gemeenschap met vele anderen.

Zo wachten wij op de Geest beloofd, de Geest van kennis, hulp en troost.

Kom Geest van God, daal in ons neer (Lied 692).

Amen